โรงพยาบาลหนองหาน

วิธีปฏิบัติงาน (Work Instruction)

ชื่อเรื่อง	**แนวทางการจัดการมูลฝอย โรงพยาบาลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี**
รหัสเอกสาร	WI-ENV-01

(นายอังกูร กองแสง) นักวิชาการสาธารณสุข	(นพ. อนิรุทธ์ ชัยสมบูรณ์พันธ์) นายแพทย์ชำนาญการ	(นพ.ธงภักดิ์ มีเพียร) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหนองหาน
ผู้จัดทำ	**ผู้ตรวจสอบ**	**ผู้อนุมัติ**

แก้ไขครั้งที่ 04

วันที่อนุมัติใช้.....๒๔ ม.ค. ๒๕๖๓.....

บันทึกประวัติการแก้ไขเอกสาร

แก้ไขครั้งที่	วัน/เดือน/ปี ที่แก้ไข	ลำดับที่	รายละเอียดการแก้ไข	
			ฉบับเดิม	ฉบับแก้ไข
04	8 มกราคม 2563	1	(นางกิติมา ศรีลำใต้) พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ **ผู้จัดทำ**	<u>แก้ไขหน้าปก เปลี่ยนแปลงผู้จัดทำ</u> (นายอังกรู กองแสง) นักวิชาการสาธารณสุข **ผู้จัดทำ**
		2	**นิยาม/คำจำกัดความ** การแบ่งประเภทมูลฝอยเป็น 4 ประเภทคือ 1. มูลฝอยทั่วไป 2. มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ 3. มูลฝอยอินทรีย์ 4. มูลฝอยอันตราย	<u>เพิ่มเติมหน้า 1</u> **นิยาม/คำจำกัดความ** การแบ่งประเภทมูลฝอยเป็น ***5 ประเภท*** คือ 1. มูลฝอยทั่วไป 2. มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ 3. มูลฝอยอินทรีย์ 4. มูลฝอยอันตราย *5.* ***มูลฝอยติดเชื้อ***

<u>หมายเหตุ</u> เนื้อหาที่มีการแก้ไขเป็นอักษรที่พิมพ์ด้วยตัวเอียงหนา

โรงพยาบาลหนองหานอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี			หน้าที่ 1/5
วิธีปฏิบัติงานเรื่อง : แนวทางการจัดการมูลฝอย โรงพยาบาลหนองหาน	**รหัสเอกสาร** WI-ENV-01	**สำเนาที่**	**แก้ไขครั้งที่** 04(08/01/63)
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : ทุกฝ่าย/งาน ในโรงพยาบาลหนองหาน	**ผู้จัดทำ** คกก. ENV	**วันที่จัดทำ** 08/01/63	**ผู้อนุมัติ**

1. **นโยบาย**: เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลทุกคนหนองหานมีการจัดการมูลฝอยได้ถูกต้อง
2. **วัตถุประสงค์**: เพื่อให้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลหนองหานทุกคนปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเรื่องการจัดการมูลฝอยได้ถูกต้อง
3. **ขอบเขต:** ใช้ในการควบคุมการจัดการมูลฝอยทุกประเภทในทุกหน่วยงาน/กลุ่มงาน/ฝ่าย โรงพยาบาลหนองหาน
4. **หน้าที่รับผิดชอบ**
   - 4.1 งานสุขาภิบาลและฝ่ายบริหารงานทั่วไป
   - 4.2 เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย/งานในโรงพยาบาลหนองหาน
   - 4.3 คณะกรรมการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลหนองหาน
5. **นิยาม/คำจำกัดความ** การแบ่งประเภทมูลฝอยเป็น ***5 ประเภท*** คือ
   - 5.1 มูลฝอยทั่วไป (General waste) หมายความว่า ถุงพลาสติก หลอดดูด กระดาษชำระ เศษผ้า เศษวัตถุ ภาชนะใส่อาหาร หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่นๆ
   - 5.2 มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ (Recyclable waste) หมายความว่า มูลฝอยทั่วไปที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่หรือนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้
   - 5.3 มูลฝอยอินทรีย์ (Compostable waste) หรือ มูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น แต่จะไม่รวมถึงซากหรือเศษของพืช ผัก ผลไม้ หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ
   - 5.4 มูลฝอยอันตราย (Hazardous waste) หมายความว่า มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นวัตถุดิบหรือปนเปื้อนสารกัมมันตรังสี หรือที่มีคุณสมบัติเป็นสารพิษ สารออกซิไดซ์ สารเปอร์ออกไซด์ สารระคายเคือง สารกัดกร่อน สารไวไฟ สารที่เกิดปฏิกิริยาได้ง่าย สารที่เกิดระเบิดได้ สารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม หรือสารสิ่งอื่นใดที่อาจก่อหรือมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม ได้แก่
     - 5.4.1 มูลฝอยอันตรายเคมีบำบัด หมายความว่า มูลฝอยที่เป็นอันตรายที่ปนเปื้อนสารกัมมันตรังสี หรือเคมีบำบัด
     - 5.4.2 มูลฝอยอันตรายทั่วไป หมายความว่า มูลฝอยที่เป็นสารเคมีในรูปของแข็ง ของเหลว ก๊าซ เช่น หลอดไฟ แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย

5.5 มูลฝอยติดเชื้อ หมายถึง มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือความเข้มข้นซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับมูลฝอยนั้นแล้วสามารถทำให้เกิดโรคได้ ทั้งนี้รวมทั้งมูลฝอยที่เกิดจากกระบวนการวินิจฉัยทางการแพทย์ การให้ภูมิคุ้มกันโรค การทดลองเกี่ยวกับโรค และการตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ รวมทั้งในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวด้วย ได้แก่

5.5.1 มูลฝอยติดเชื้อชนิดมีคม เช่น ใบมีด เข็มฉีดยา เข็มเจาะเลือด เข็มเจาะปลายนิ้ว แผ่นสไลด์ หลอดแก้ว กระจกปิดสไลด์ สายน้ำเกลือ Medicatheter

5.5.2 มูลฝอยติดเชื้อชนิดทั่วไป หมายถึงวัสดุซึ่งสัมผัสหรือสงสัยจะสัมผัสเลือด ส่วนประกอบของเลือด ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลือด สารน้ำจากร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ หรือวัคซีนที่ทำจากเชื้อโรคที่มีชีวิต

5.5.3 มูลฝอยติดเชื้อชนิดเศษอวัยวะต่างๆ เศษชิ้นเนื้อ อวัยวะของมนุษย์หรือสัตว์ที่เป็นผลมาจากการผ่าตัด การตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ และการใช้สัตว์ทดลองและมูลฝอยทุกอย่างที่มาจากห้องผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง

5.5.4 มูลฝอยติดเชื้อชนิดน้ำ เช่น เลือด น้ำ หรือสารคัดหลั่งต่างๆที่ออกจากร่างกาย

6. วิธีปฏิบัติ

6.1 ดำเนินการคัดแยกและทิ้งมูลฝอยแต่ละประเภท ให้ถูกต้องตามประเภทมูลฝอย ต่างๆ ดังนี้

ลำดับ	ประเภท	รายละเอียดขยะ	วิธีรวบรวม	การกำจัด
1	มูลฝอยทั่วไป	ถุงพลาสติก หลอดดูด กระดาษชำระ,เศษผ้า วัสดุสำนักงานที่หมดสภาพการใช้งานหรือชำรุด	***ถุงสีน้ำเงิน/ดำ***	เทศบาลหนองหาน
2	มูลฝอยอินทรีย์	เศษอาหาร, เศษใบไม้, เปลือกผลไม้,ฟางข้าว	***ถุงสีเขียว/ดำ***	ทำปุ๋ยหมัก
3	มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่	เศษกระดาษชนิดต่างๆกล่องกระดาษ, กล่องยา, พลาสติกสีต่างๆ ขวดน้ำต่างๆ, ขวดแก้วสีต่างๆ, โลหะ, เหล็ก,กระป๋องอลูมิเนียม ฝาจุกฝาเครื่องดื่ม, กระป๋องสังกะสี,ทองแดง,สเตนเลส	***ถุงสีเหลือง***	จำหน่ายให้เอกชน
4	มูลฝอยอันตราย 4.1 มูลฝอยอันตรายเคมีบำบัด	มูลฝอยอันตรายประเภทปนเปื้อนสารกัมมันตรังสี เช่น กระบอกฉีดยาและอุปกรณ์ผสมยาเคมีบำบัดทุกชนิด ขวดน้ำเกลือ ที่ผสมยาเคมี สิ่งของต่างๆที่สัมผัสสารเคมีบำบัด	คัดแยกและเก็บในภาชนะเฉพาะตามข้อกำหนดของคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ	เทศบาลนครอุดรธานี
	4.2 มูลฝอยอันตรายทั่วไป	สารเคมีมีทั้งในรูปของแข็ง ของเหลว และ ก๊าซ เช่น สารเคมีที่เกิดจากการวินิจฉัยโรคและการทดลอง สารเคมีที่ใช้ทำความสะอาดเครื่องมือ อาคารสถานที่ และกระบวนการทำลายเชื้อโรค หลอดไฟ แบตเตอรี กระป๋องสเปรย์ ยาหมดอายุ ยาเสื่อมคุณภาพ ยาถูกปนเปื้อน ยาถูกทิ้งไม่ต้องการใช้แล้ว	***ถุงสีส้ม/แดง***	เทศบาลนครอุดรธานี
5	มูลฝอยติดเชื้อ 5.1 มูลฝอยติดเชื้อชนิดมีคม	มูลฝอยติดเชื้อชนิดมีคม เช่น ใบมีด เข็มฉีดยา เข็มเจาะเลือด เข็มเจาะปลายนิ้ว แผ่นสไลด์ แก้ว หลอดแก้ว กระจกปิดสไลด์ สายน้ำเกลือ Medi catheter	ทิ้งในภาชนะแข็งป้องกันการทิ่มทะลุปิดฝาแน่น ใน***กล่องสีแดง***	เทศบาลนครอุดรธานี

6. วิธีปฏิบัติ(ต่อ)

ลำดับ	ประเภท	รายละเอียดขยะ	วิธีรวบรวม	การกำจัด
	5.2 มูลฝอยติดเชื้อชนิดทั่วไป	วัสดุซึ่งสัมผัสหรือสงสัยจะสัมผัสเลือด ส่วนประกอบของเลือด ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลือด สารน้ำจากร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ หรือวัคซีนที่ทำจากเชื้อโรคที่มีชีวิต เช่น วัคซีนป้องกันวัณโรค,โปลิโอ ,หัด หัดเยอรมัน , คางทูม , ไข้รากสาดน้อยชนิดรับประทาน	***ถุงสีส้ม/แดง***	เทศบาลนครอุดรธานี
	5.3 มูลฝอยติดเชื้อเศษอวัยวะต่างๆ	เศษชิ้นเนื้อ อวัยวะของมนุษย์หรือสัตว์ที่เป็นผลมาจากการผ่าตัด การตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ และการใช้สัตว์ทดลอง และมูลฝอยทุกอย่างที่มาจากห้องผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง	***ถุงสีส้ม/แดง***	เทศบาลนครอุดรธานี
	5.4 มูลฝอยติดเชื้อชนิดน้ำ	เลือด น้ำหรือสารคัดหลั่งต่างๆ ที่ออกจากร่างกายผู้ป่วย เช่น น้ำจากเข่า จากการเจาะท้องเจาะปอด จากน้ำคร่ำ น้ำล้างแผลต่างๆ	-	เทลงในโถ Flushชักโครก

6.2 การจัดเก็บ การจัดเก็บมูลฝอยแต่ละประเภทมีรายละเอียดและขั้นตอน ดังนี้

6.2.1 ประเภทมูลฝอยทั่วไป

1. ถังมูลฝอยมีฝาปิดมิดชิด ปิดป้ายชื่อถัง “มูลฝอยทั่วไป” ใช้ถุงพลาสติกสีน้ำเงินรองรับมูลฝอย
2. เมื่อทิ้งมูลฝอยได้ ¾ ของถัง มัดปากถุงด้วยเชือกฟาง ห้ามอุ้มหรือโยนถุงมูลฝอย
3. เจ้าหน้าที่เก็บมูลฝอย สวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ประกอบด้วย ถุงมือยางหนา ผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปาก ปิดจมูก และรองเท้าพื้นยางหุ้มแข้ง ก่อนเก็บมูลฝอยทั่วไปทุกครั้ง
4. นำมูลฝอยไปไว้ที่พักมูลฝอยทั่วไป โดยตั้งให้ปากถุงชันขึ้น เก็บมูลฝอยอย่างน้อยวันละ1ครั้ง
5. กำจัดมูลฝอยโดยเทศบาลตำบลหนองหาน

6.2.2 ประเภทมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่

1. ถังมูลฝอยมีฝาปิดมิดชิด ปิดป้ายชื่อถัง“มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่” ใช้ ถุงพลาสติกสีเหลืองรองรับ
2. เมื่อทิ้งมูลฝอยได้ ¾ ถังมัดปากถุงด้วยเชือกฟาง
3. เก็บมูลฝอยอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง นำไปไว้ที่พักมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่
4. นำมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ ส่งจำหน่ายให้เอกชน ทุกวันพฤหัสบดี 1 ครั้งต่อสัปดาห์
5. คณะกรรมการมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ บันทึกปริมาณมูลฝอย ราคา รายรับที่ได้ประจำเดือน ส่งงานการเงิน

6.2.3 ประเภทมูลฝอยอินทรีย์

1. ถังมูลฝอยมีฝาปิดมิดชิด ปิดป้ายชื่อถัง“มูลฝอยอินทรีย์” ใช้ ถุงพลาสติก*สีเขียว*รองรับ
2. เมื่อทิ้งมูลฝอยได้ ¾ ถังมัดปากถุงด้วยเชือกฟาง
3. หน่วยงานเก็บมูลฝอยอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง และนำไปรวมไว้ที่ถังมูลฝอยอินทรีย์ประจำตึก
4. ผู้รับผิดชอบนำไปทำปุ๋ยหมัก

6.2.4 ประเภทมูลฝอยอันตราย

1. ถังมูลฝอยปิดมิดชิด ปิดป้ายชื่อถังมูลฝอยอันตรายใช้ถุงสีแดงรองรับมูลฝอยทิ้งมูลฝอย ¾ ของถัง มัดปากถุงด้วยเชือกฟาง ห้ามอุ้มหรือโยนถุงมูลฝอย
2. ในหน่วยงานเก็บมูลฝอยอันตรายทุกเวร นำไปพักในถังมูลฝอยสีแดงประจำหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจากงานสุขาภิบาลเก็บมูลฝอยอันตราย วันละ1ครั้ง แล้ว นำไปพักไว้ที่เรือนพักมูลฝอย เพื่อรอรถขนมูลฝอยของเทศบาลนครอุดรธานีมารับเก็บทุกวันศุกร์ 1 ครั้งต่อสัปดาห์
3. เจ้าหน้าที่จัดเก็บมูลฝอยสวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ก่อนเก็บมูลฝอย

6.3 การเคลื่อนย้าย

6.3.1 ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ขนย้ายมูลฝอยติดเชื้อ ก่อนเก็บมูลฝอยต้องปฏิบัติดังนี้

1. สวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ประกอบด้วย เสื้อกาวน์ ถุงมือยางหนา ผ้าปิดปากปิดจมูก หมวก แว่นตา และรองเท้าพื้นยางหุ้มแข้ง ตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน
2. ปฏิบัติตามขั้นตอนการเก็บมูลฝอยอย่างถูกวิธี เช่นตรวจดูถุงมูลฝอยก่อนเคลื่อนย้ายว่ารั่วหรือไม่ คอถุงผูกเชือกเรียบร้อย ยกและวางมูลฝอยอย่างนุ่มนวล สามารถเก็บมูลฝอยตกหล่นได้อย่างถูกวิธี
3. เมื่อเสร็จภารกิจ ถอดถุงมือ ชุดปฏิบัติงาน นำไปทำความสะอาด หรือทิ้งอย่างถูกวิธี
4. อาบน้ำทำความสะอาดร่างกายทันที หลังเสร็จภารกิจประจำวัน

6.3.2 ด้านอุปกรณ์ ได้แก่ถังมูลฝอย รถ รถเข็น/ภาชนะ สำหรับขนเคลื่อนย้ายมูลฝอยติดเชื้อ มีข้อกำหนดดังนี้

1. แยกรถเข็นสำหรับเป็นรถที่ใช้ขนย้ายมูลฝอยติดเชื้อ ห้ามนำไปใช้ในภารกิจอื่น
2. ทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย ผิวเรียบ ไม่มีมุมเป็นแหล่งหมักหมมของเชื้อโรค มีการระบายน้ำดี ไม่รั่วซึม มีผนังทึบ มีฝาปิด เพื่อป้องกันสัตว์และแมลงเข้าไป
3. ล้างทำความสะอาด ถังมูลฝอย รถ/รถเข็น/ภาชนะสำหรับขนย้ายมูลฝอยทุกครั้งหลังใช้งาน
4. มีอุปกรณ์ใช้เก็บมูลฝอยติดเชื้อที่ตกหล่น ระหว่างการเคลื่อนย้าย และมีอุปกรณ์สำหรับทำความสะอาดบริเวณมูลฝอยตกหล่น

6.3.3 ด้านสถานที่ ในส่วนสถานที่เก็บพักมูลฝอยติดเชื้อมีลักษณะดังนี้

1. เป็นห้องหรืออาคารเฉพาะ ไม่แพร่เชื้อโรค
2. ที่พักรวมมูลฝอยติดเชื้อขนาดเพียงพอที่จะรวบรวมมูลฝอยได้อย่างน้อย 2 วัน
3. ติดคำเตือนไว้หน้าห้องที่มองเห็นได้ชัดเจน “ที่พักมูลฝอยติดเชื้อ”
4. ผนัง พื้น เพดานเรียบ ทำความสะอาดง่ายไม่อับชื้น หรือร้อนเกินไป
5. มีรางหรือท่อระบายน้ำเสีย เชื่อมต่อกับระบบบำบัดน้ำเสีย
6. มีการป้องกันสัตว์และแมลงเข้าไป ประตูเข้าออกกว้าง ปิดประตูด้วยกุญแจและบุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้าได้
7. มีลานสำหรับล้างรถ /อุปกรณ์เก็บมูลฝอยและรางหรือท่อระบายน้ำทิ้งเชื่อมต่อกับระบบบำบัดน้ำเสีย

6.3.4 ด้านกระบวนการการขนย้ายมูลฝอยติดเชื้อ ในกระบวนการขนย้ายมูลฝอยติดเชื้อต้องปฏิบัติตังดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานต้องสวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน
2. ขน/เก็บตามเวลาที่กำหนด โดยมีเส้นทางเคลื่อนย้ายที่แน่นอน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น
3. ขนย้ายด้วยความระมัดระวัง ห้ามโยน หรือลากถุงมูลฝอย
4. ในการเคลื่อนย้ายมูลฝอยติดเชื้อ ต้องใช้รถเข็นมูลฝอยติดเชื้อโดยเฉพาะ
5. ระหว่างเดินทางไปสถานที่เก็บกักมูลฝอย ห้ามแวะ หรือหยุดพัก ณ ที่ใด
6. เมื่อมีมูลฝอยตกหล่นระหว่างทาง ห้ามหยิบด้วยมือเปล่า ใช้คีมเหล็กหยิบหรือหยิบด้วยมือที่ใส่ถุงมือยางอย่างหนา เก็บใส่ถุงมูลฝอยติดเชื้อใบใหม่ หากมีสารน้ำหก ราด ให้ซับด้วยกระดาษแล้วทิ้งกระดาษลงถุงมูลฝอยติดเชื้อแล้วเช็ดถูตามปกติ
7. เมื่อเสร็จภารกิจในแต่ละวัน ให้ล้างรถ/ถังอุปกรณ์ เข็นมูลฝอยให้สะอาดและผึ่งให้แห้ง

7. ตัวชี้วัดคุณภาพ

7.1 จำนวนครั้งที่พบการคัดแยกมูลฝอยติดเชื้อไม่ถูกต้อง

7.2 จำนวนครั้งที่พบการคัดแยกมูลฝอยไม่ถูกต้อง

8. เอกสารอ้างอิง

- **พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560** ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่134 ตอนที่ 5ก. วันที่ 15 มกราคม 2560

- **กฎกระทรวงว่าด้วยเรื่องสุขลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ.2560** ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 6 วรรคหนึ่งซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่134 ตอนที่44ก. วันที่ 15 เมษายน 2560

- **ประกาศกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเรื่องการจัดการมูลฝอย พ.ศ.2560** ออกตามความในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 มาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 34/1 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคเจ็ด ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่134 ตอนที่44ก. วันที่ 15 เมษายน 2560

- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ. **คู่มือประชาชน การคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีและเพิ่มมูลค่า** และสิ่งแวดล้อม พิมพ์ครั้งที่8 .กรุงเทพฯ พ.ศ.2559

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. **แนวทางการจัดการมูลฝอยติดเชื้อโดยเทคโนโลยี การทำลายเชื้อด้วยไอน้ำ ณ แหล่งกำเนิด.**พิมพ์ครั้งที่3.กรุงเทพฯ.สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก:2557

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.*คู่มือมาตรฐานการสุขาภิบาลและความปลอดภัยในโรงพยาบาล.* พิมพ์ครั้งที่3.กรุงเทพฯ.สำนักงานโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกกิจการ:2554.